(1215) "मदि स्तुतिमोदमदस्वप्नकान्तिगतिषु"

(I-भ्वादिः-13. अक. सेट्. आत्म.)

'स्तुत्यादौ मन्दते, हर्षे माद्येत्, मादयते णिचि ॥' (श्लो. 112) इति देवः। "मोदो=हर्षः, मदो=गर्वः, स्वप्नः=आलस्यम्। चन्द्रस्तु 'मदि जाड्ये' इत्येव पपाठ। स्तुतिगतिभ्यामन्यत्राकर्मकः।" इति मा. धा. वृत्तिः। 'स्वप्नेनालस्यमपि लक्ष्यते।' इति क्षीरस्वामी। धातोरस्य कान्त्यर्थकत्वं केषाञ्चिदसम्मतम्।

मन्दकः-न्दिका, मन्दकः-न्दिका, मिमन्दिषकः-षिका, मामन्दकः-न्दिका; मन्दिता-त्री, मन्दयिता-त्री, मिमन्दिषिता-त्री, मामन्दिता-त्री; इत्यादीनि समस्तान्यपि रूपाणि भौवादिककन्दतिवत् (163) ज्ञेयानि। [1]मन्दनः, इदमेषां [2]मन्दितम्, [3]मन्दुरा, [4]मन्दिरम्, [5]मन्द्रः, [6]मन्दारः, [7]मन्दाकः।

(1216) "मदी हर्षग्लेपनयोः"

(IV-दिवादिः-[815] 1208. अक. सेट. पर.)

शमादिः, घटादिश्च। 'ग्लेपनम्=दैन्यम्' इति मा. धा. वृत्तिः। 'ग्लपने' इति क्षीरतरङ्गिण्यां पाठः।

'स्तुत्यादौ मन्दते, हर्षे माद्येत्, मादयते णिचि ॥' (श्लो. 112) इति देवः।

---

1. 'चलनशब्दार्थादकर्मकात्—' (3-2-148) इति ताच्छीलिके युचि रूपमेवम्।
2. 'क्तोऽधिकरणे च ध्रौव्यगतिप्रत्यवसानार्थेभ्यः' (3-4-76) इति गत्यर्थकत्वात्, अकर्मकत्वाच्च अधिकरणे क्तप्रत्ययः।
3. 'मन्दिवाशि—' [द. उ. 8-21] इत्युरच्प्रत्ययः। मन्दन्तेऽस्यां वाजिन इति मन्दुरा=वाजिशाला।
4. 'इषिमदिमुदिखिदिच्छिदिभिदिमन्दि–' (द. उ. 8-26) इति किरच्प्रत्यये रूपमेवम्। मन्दिरम्=आलयः।
5. 'स्फायितञ्चि—' (द. उ. 8-31) इत्यादिना रक्प्रत्यये रूपमेवम्। मन्द्रः=मधुरस्वरः, मन्दगतिश्च।
6. 'अङ्गिमदिमन्दिभ्यः—' (द. उ. 8-64) इत्यारन्प्रत्यये रूपमेवम्। मन्दारः=देववृक्षविशेषः।
7. बाहुलकादौणादिके आकन्प्रत्यये रूपमेवम्। मन्दाकशब्दात् मत्वर्थीये इनिप्रत्यये मन्दाकिनी इति सिद्ध्यति। मन्दाकिनी=नदीविशेषः।